

Finlands Synskadade

FÖRBUNDET FINLANDS SVENSKA SYNSKADADES ORGANISATIONSTIDNING

10/12

TEMA: TEKNIK

4 Hitta rätt med
Blindsquare

16 Händelserikt på
FSS höstmöte

24 NÖSS firade 40 år
som förening

Innehåll

Nr 10 december 2012

LEDAREN

3 Kris eller utmaning?

TEMA: TEKNIK

- 4 Blindsquare - din mobila guide
- 8 Android jagar Apple i tillgänglighet
- 12 Dataspel inte bara för seende
- 14 Framtiden ljus för punktskriftskärmen

ARTIKLAR

- 16 Höstmötet ändrade FSS framtid
- 18 Personlig assistans-seminarium i Vasa
- 19 Kallelse: Extra medlemsmöte
- 20 Den värdefulla informatören
- 24 NÖSS firade 40 år
- 26 Hjälpmedelsmässan hjälpte många

AKTUELLT

29 Aktuellt

AKTUELLT I DISTRIKTEN

- 32 Aktuellt i distrikten
- 36 Personalens julkhälsning

8

26

16

Finlands Synskadade

Finlands Synskadade är organisations-tidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 101. Nummer 1/2013 utkommer 31.1, deadline 17.1.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors. Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Robin Sjöstrand
Tfn 09-6962 3017

e-post: robin.sjostrand@fss.fi
Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar:
FSS kansli, tfn 09-6962 300
e-post: kansliet@fss.fi

Pärmbild: Olika tekniska hjälpmedel för synskadade staplade på varandra och texten: "Tema: teknik".
Foto: Robin Sjöstrand

ISSN 0789-5739
Arkmedia, Vasa 2012

Kris eller utmaning?

Årets sista ledare blir inte så som jag hade tänkt mig. 2012 har varit ett år av positivt arbete, men tyvärr även mindre trevliga händelser. Kulmen inföll under höstmötet när nästan hela styrelsen meddelade att den avgår, på grund av olika orsaker. Ordförande och en ledamot med omedelbar verkan och de övriga i praktiken från års-skiftet.

Att vara förtroendevald innefattar i första hand just detta, att åtnjuta medlemmarnas förtroende. Detta borde ju vara grunden för att man blir vald. Man väljs in i en styrelse som individ, för att sen bilda det kollektiv som en styrelse innebär. Medlemmarnas bästa är det som hela tiden finns i åtanke i varje beslut som fattas.

Till detta har styrelsen till sitt förfogande styrdokument, regler och arbetsordningar som ger klara riktlinjer för hur man jobbar och på vilket sätt. FSS har även en kommunikationsmodell som styrelsen godkänt i mars 2008 som klart redogör hur kommunikationen skall skötas, internt och externt. Håller man inte sej till dessa ramar och regler så skapas en ohållbar situation med misstroende mellan alla parter. Kollektivet ger inte utrymme för soloåkningar utan man har frihet under ansvar. Ordförande är den som bär det yttersta ansvaret för att styrelsen ska fungera och följa de regelverk som finns.

Styrelsen har även det stora ansvaret att se till att personalen mår så bra som möjligt och försöka skapa de bästa förutsättningarna för en effektiv arbetsmiljö.

Man kan uppleva att ens åsikter inte blir hörda, eller att man inte får igenom sin vilja. Detta ger ingen frihet

att gå utanför de arbetsordningar man har, och som man själv godkänt på det konstituerande mötet i början av varje år. När man börjar gå utanför sina befogenheter innebär det även att man missbrukar det förtroende man en gång fått från medlemmarna som valt att lägga sin röst i tron att personen gör sitt bästa.

Årets höstmöte var det märkligaste valmöte jag varit med om på alla sätt. Som jag ser det finns bara en möjlighet att vända skutan. Det är att man vid nyalet i januari börjar från helt rent bord.

Jag kan se ett nybygge framför min inre syn, men den byggnaden bör även stå på en ny grund. Personligen har jag upplevt ordförandeskapet mycket utmanande och stimulerande men som läget blev, så blev situationen ohållbar.

Jag hoppas att den som ställer sig till förfogande till den kommande styrelsen tar sin uppgift på allvar utifrån vem man tjänar.

Till sist vill jag personligen tacka personalen för ett gott samarbete och alla dem som ringt eller skickat mail och uppmuntrat mig dessa dagar.

Jag vill även önska alla ute i distrikten en riktigt fridfull jul och ett gott nytt år 2013.

Trots de svårigheter vi just nu genomgår tror jag på en bättre framtid.

Varma hälsningar,

BENGT AHLVIK,
FD ORDFÖRANDE FSS

Blindsquare

TEXT: RONJA OJA FOTO: ILKKA PIRTTIMAA ÖVERSÄTTNING: ROBIN SJÖSTRAND

Mobilen i fickan leder dig

Tänk dig att du som blind kunde röra dig på främmande gator och veta vilka platser som finns runt dig. Eller att du kunde hitta en restaurang på en främmande ort. Tänk dig att du åker med bussen och trots att du inte ser något, vet vilka affärer som finns utanför fönstret – med hjälp av Blindsquare är det möjligt.

HÖRLURARNA ÄR PÅ, telefonen ligger i fickan och bluetoothkontrollen är fäst vid käppen – jag är redo för stan.

Min färd går längs Porthansgatan i Helsingfors och i mina hörlurar hör jag vilka affärer,

kafeer och andra allmänna platser som finns runt omkring mig. Jag trodde mig känna min näromgivning, men Blindsquare berättar en hel del som jag inte visste om; jag har aldrig hört om ett krigsmonument i Berghäll, det

▶ Artikelförfattaren Ronja Oja i full Blindsquareutrustning: telefon, hörlurar och bluetoothkontroll.

där kafeet är alldeles nytt för mig, jäså här kommer snart den där pizzerian...

Iphonen i min ficka fungerar som min guide när jag vill hitta en restaurang eller stiga av på rätt hållplats.

Med hjälp av den kan jag också kontrollera min position om jag inte kan orientera mig. Hjälp finns också att få när jag inte kommer ihåg i vilken korsning jag skulle ta höger.

Populäraste platserna först

Blindsquare är den finländske IT-nörden Ilkka Pirttimaas verk. Iphoneapplikationen grundar sig på öppen data och använder information från applikationerna Foursquare och Open street maps.

På Foursquare hittar Pirttimaas applikation information om till exempel vilka platser som finns inom en viss radie, eller så ger den riktlinjer hur du hittar dit. Informationen om din egen placering och de närmaste korsningarna hämtas från Open maps, vars öppna data grundar sig på ett kartnät som är nästan lika stort som Googles karttjänster.

På Foursquare är platserna indelade i olika kategorier, något som också Blindsquare drar nytta av. Man kan välja att söka efter de närmaste restaurangerna, affärerna, skolor och så vidare. De mest populära platserna placeras längre fram av programmet och de minst populära längre bak i den lista som skapas.

Hur populära platserna är bestäms av hur många som har loggat in på den nämnda platsen.

Blindsquare använder sig av talsyntesen Acapela. Programmet stöds också av Iphones egen Voice over-syntes, men den har vissa begränsningar som Acapela inte lider av.

Hur applikationen föddes

Ilkka Pirttimaa planerade den ljudbaserade applikationen utan att känna någon synskadad.

– Jag gick längs gatan och tänkte att jag skulle vilja berätta om det här för blinda. Det är ju de som har nytta av informationen, säger Ilkka.

När betaversionen av applikationen hade utvecklats tillräckligt mycket började han söka efter folk som ville testa appen. Till slut hade

▣ Ilkka Pirttimaa och Ronja Oja utrustade för stan. Ilkka med en platta och Ronja med käpp och telefon.

han ett tiotal i Finland, Australien och Nordamerika.

– Testpersonerna hade ett behov av att kunna sätta till egna platser till de som redan fanns i Foursquare. Också vikten av vägnamn och korsningar kom upp i feedbacken, säger Ilkka.

– Sådant som jag själv inte hade tänkt på. Ilkka gjorde Blindsquare för Iphone och Ipad, eftersom de hade rörelsekänsliga skärmar och fungerade bäst med talsyntes bland smarttelefonerna och surfplattorna. I Apples produkter ingår talsyntesen i operativsystemet.

– Svårast var att få Voice over och Acapela att inte tala samtidigt, säger Ilkka.

– Nu vet applikationen att Voice over talar en viss tid och börjar tala först när den har talat färdigt. Vissa saker ser också lite annorlunda ut när Voice over är påslaget, jämfört med när det inte är det.

Telefonen i fickan

Utöver kompatibiliteten med talsyntes kan man dessutom använda en bluetoothkontroll och hörlurar, vilket betyder att telefonen kan ligga i fickan hela tiden.

Som bluetoothkontroll fungerar Apples spelkontroll Icontrolpad, som kan fästas i ledarhundens sele, eller på den vita käppen.

Med hjälp av kontrollen kan man utföra exakt samma manövrar som man kan på skärmen. Ilkka rekommenderar Bone Conduction-hörlurar för användning tillsammans med applikationen.

De fungerar så att de leder ljudet till benet framför örat och lämnar örat fritt att fånga in andra ljud i omgivningen.

Då kan användaren inte överraskas av bilar och det blir säkrare att ta sig runt med Blindsquare. ●

FAKTA: BLINDSQUARE

- Ilkka Pirttimaa utvecklar mobilapplikationer vid sidan av sitt huvudsakliga jobb. Hans mest populära app är Kyyti, där man får information om huvudstadsregionens kollektivtrafik.
- Foursquare är ett spel inom sociala medier, där användarna kan lägga till platser och logga in där virtuellt. För det får man ett visst antal poäng och på så vis tävlar man med andra användare.
- Open Street Map grundar sig på öppen data. Vem som helst kan lägga till information som ännu inte finns i kartläggningen. I programmet hittar man också information om hur vägen ser ut (gångväg eller bilväg, asfalt eller grus).
- Augmented reality hjälper applikationen att ge information om verkligheten runt omkring. Den populäraste sorten av augmented reality är en version där man riktar kameran mot något och sedan läggs något grafiskt element till på skärmen – till exempel information om föremålet man riktat kameran mot.

FAKTA: ANDROID

- Android är ett operativsystem för smarttelefoner.
- Systemet använder sig av öppen källkod, vilket innebär att användare själv kan modifiera både operativsystemet – och applikationer (dataprogram) som fungerar med det – helt öppet.
- Androidtelefoner är generellt billigare och mer varierande än Apples Iphone-telefoner.

Vad kan **Android** göra för dig som synskadad?

TEXT OCH FOTO: ROBIN SJÖSTRAND

IPEKSKÄRMENS TIDEVARV ÄR det många synskadade som får ge sig ut på en ny teknisk resa. De klassiska mobilerna med knappar försvinner och får i allt snabbare takt ge vika för en telefon som är mer anpassad för seende användare än tidigare.

Men visst finns det ljus i mörkret. Apples telefoner är alla ganska tillgängliga redan nu och utvecklingen pågår hela tiden för att ge synskadade större inträde i smarttelefonvärlden.

I den motsatta ringhörnan i mobiltelefonernas kamp sitter tillverkarna som använder operativsystemet Android och stirrar Apple argt i ögonen.

De ligger efter på tillgänglighetsfronten. Men tack vare principen med öppen källkod – att vem som helst kan gå in och ändra i operativsystemet eller skapa applikationer – finns möjligheterna för synskadade mobiltelefonanvändare världen runt att själva skapa hjälpmedel till sina telefoner.

– Det är en av orsakerna till varför jag kommer att övergå till en Androidtelefon så småningom. Den största orsaken är ändå att det finns Androidtelefoner med fysiska tangent-

bord, säger synskadade Isak Sand som studerar informationsteknik på Centralparkens yrkesinstitut.

Vi träffas för att vi ska testa hur långt Android har kommit på tillgänglighetsfronten för tillfället.

Till tjänst står min egen Samsung Galaxy SII i9100 – en telefon utan fysiskt tangentbord som ganska långt motsvarar en Iphone 4S i prestanda och utseende.

Det som främst skiljer Androidtelefoner från Iphone är att de tidigare nämnda har en betydligt sämre utgångspunkt för synskadade användare.

Det finns en grundläggande TTS (Text To Speech, som läser upp det som står på skärmen) men den fungerar inte särskilt bra och rösten är ganska klumpig. Däremot finns det hjälp att få. Om man får hjälp med de inledande inställningarna så finns det ett par vägar man kan ta. Vi testade några av dem.

– För att överhuvudtaget kunna använda en Androidtelefon som synskadad behövs applikationen Talkback, säger Isak.

Vi laddar alltså ner det programmet – som ska fungera som en bro mellan Android och

■ **Isak Sand med Samsungen i nytt och ovant grepp. Här testar han WalkyTalky.**

den synskadade användaren – men stöter direkt på ett problem. Espeak TTS är den röstsimulator som ska fungera i Talkback, men den tycks inte vilja samarbeta med min telefon. Efter en halvtimmes sökande på inställningarna får vi ge upp och gå över till att testa något annat.

– En av mina vänner har en Androidtelefon med fysiskt tangentbord och han berättade att det tog närmare två veckor innan han började känna sig bekväm med den. Men

han använder Talkback utan problem, säger Isak.

För visst handlar det om att anpassa sig till ett nytt system. Det visar sig senast när Isak själv ska testa nästa applikation. Själva pekskärmen fungerar helt annorlunda än det han är van vid från tidigare. Applikationen vi testar heter Mobile Accessibility och den är utvecklad av företaget CodeFactory som har specialiserat sig på tillgänglighet i mobilen.

– Det är samma företag som har programmerat Mobile Speak som används i de flesta Nokiatelefoner som synskadade har i dag. Rimligtvis borde det vara en bra produkt om det kommer från dem.

Största problemet för synskadade är att applikationen inte finns på finska eller svenska. I stället får man så lov att kunna något av världens större språk för att klara sig med den. Vi laddar ner den engelska versionen.

Det visar sig att när man kör Mobile Accessibility på telefonen så får den ett helt nytt interface (motsvarar ungefär datorn skrivbord) som bara innehåller tio olika ikoner i två kolumner att välja mellan. Där finns samtal, sms, kamera, e-post och liknande basfunktioner. Dessutom finns det en knapp där man kommer åt en lista över alla applikationer.

När man håller fingret över en viss ikon på skrivbordet läser programmet upp vilken funktion det handlar om och sedan är det bara att dubbelklicka för att gå vidare.

För mig som seende verkar upplägget logiskt och genomtänkt, men för Isak som inte har synen till hjälp tar det en stund innan han kommer underfund med navigeringen av grundmenyn. När han behärskar den så går vi in på nästa uppgift: att leta rätt på ett namn i telefonboken. Där stöter vi på nästa problem.

– Det hoppar bara fram och tillbaka här. Jag

lyckas inte komma någonvart, säger Isak när han försöker komma någonvart längs rullmenyn på skärmen.

Jag testar och har inga problem att rulla åt varken det ena eller andra hållet, men så fort Isak får tag i telefonen så blir det samma problem igen. Efter en del debatterande lägger jag slutligen märke till var problemet sitter. Isak använder för tungt grepp när han handskas med telefonen. Dessutom är det viktigt att bara en punkt av handen rör vid en pekskärm, det vill säga det finger som man ska peka på skärmen med. När man håller i telefonen med andra handen är det viktigt att inte röra vid skärmen överhuvudtaget.

– Jag tror att utan syn söker man en helt annan känsla när man rör vid saker. En sådan lätt beröring är inte alls naturlig för mig, säger han när jag demonstrerar åt honom hur jag rör vid skärmen.

Men med lite övning blir det bättre och slutligen hittar han det namn han skulle söka upp.

– Överlag tycker jag att det här programmet fungerar riktigt bra. Men priset på 80 euro och det faktum att det är på engelska avskräcker säkert en del, säger Isak.

Men efter lite eftertanke tillägger han:

– Men å andra sidan kostar Mobile Speak drygt 200 euro, så det är väl kanske naturligt att ett välgjort program kostar lite.

Eftersom vår tid att testa är kort övergår vi till andra applikationer.

Listan på programmen gjorde jag upp för ett par månader sedan och många finns inte kvar när jag söker efter dem. Det pekar på ett av problemen med Android. Saker kommer och går i snabb takt. Lyckas de inte försvinner de helt.

BRA APPLIKATIONER

- **Mobile Accessibility** – gratis i 30 dagar, sedan kostar paketet 80 euro. Gör hela din Android-telefon tillgänglig. Finns på åtta språk, men varken på svenska eller finska.
- **WalkyTalky** – gratis. Använder telefonens GPS och talsyntes för att guida dig i stan.
- **VisAssist Contrastinator** – gratis. Använder telefonens kamera för att kontrastera det du riktar den mot, vilket hjälper vissa synsvaga. VisAssist har också andra applikationer
- **MSCNS Mag** – gratis. Fungerar som ett förstoringsglas.

Den applikation som vi lyckas bäst med heter WalkyTalky och fungerar som en slags light-version av Blindsquare som ni kan läsa om i föregående artikel. I WalkyTalky kan du ange din destination och sedan få guidade anvisningar hur du tar dig dit – lite som en navigator till bilen. Fyrtio meter innan en korsning meddelar applikationen åt vilket håll du ska svänga näst. Det här fungerar riktigt bra och Isak pustar ut.

– Det är bra att vi hittade någonting som fungerar, säger han och syftar på de fem, sex misslyckade testen som föregick WalkyTalky.

Där har vi bland annat testat Voicebrowser – en webbläsare gjord för synskadade, Go Read – ett biblioteksprogram för ljudböcker som inte klarar av Daisyformat och Braille Interpreter – ett program som ska kunna översätta punktskrift från ett fotografi. Ingen av applikationerna levde upp till våra förväntningar.

Två applikationer som däremot kan hjälpa synsvaga är VisAssist Contrastinator och MSCNS Mag. Det förstnämnda använder telefonens kamera och gör allting i skarpa kontraster mellan svart och vitt. Det gör det lättare att urskilja vad man har framför sig om man är synsvag. MSCNS Mag fungerar som ett förstoringsglas för läsning och kan förstora texten med hjälp av kameran. Precis som ett vanligt läshjälpmiddel får du texten betydligt större på skärmen och det gör att du alltid kan ha ett förstoringsglas med dig i din telefon.

Isak drar själv en slutsats från vårt test:

– Visst är steget från en Nokia med Symbian till en Iphone eller Androidtelefon stort, men det är inte omöjligt med stöd och guidning, säger han.

Och så är det. Var inte rädda för det nya. Snart är tillgängligheten lika bra där – om inte bättre. ●

TEXT: ROBIN SJÖSTRAND BILD: TERRAFORMERS

Rädda jorden f

Ta dig fram på en förstörd planet för att rädda det som räddas kan. Om du inte hittar delarna till syremaskinen så går planeten under. Det är förutsättningarna i Terraformers – ett av många dataspel för synskadade.

– Jodå, det finns hemskt många dataspel för blinda, säger Sune Huldin, IT-ansvarig på FSS.

Det är han som tipsade om just Terraformers för några månader sedan på FSS medlemsband.

– Det gjorde jag för att spelet numera är gratis. Och det är ett av de mer utvecklade spelen för synskadade och ett av de få som också finns på svenska.

Spelet är ungefär tio år gammalt och släpps nu helt gratis efter att bolaget som gett ut spelet inte mera existerar. Det går att spela på både engelska och svenska och lider inte på samma sätt av tidens tand som andra dataspel. I och med att det främst är grafiken som utvecklas håller Terraformers fortfarande.

Visst, spelet innehåller grafiska element och passar således också för seende eller synsvaga, men det baseras på ljud och alla instruktioner får du i hörlurarna av din ledsagare i spelet. Följer man dem ska man sedan kunna spela sig igenom alla nivåer – det vill säga hitta komponenterna till syredatorn och rädda jorden.

– Man börjar spelet med en övningsbana och för att överhuvudtaget få spela själva spelet

rån undergång i Terraformers

■ På skärmdumparna från spelet Terraformers ser man hur grafiken ser ut.

måste man klara den, säger Sune, som själv har spelat en del av spelet.

– Det är inget spel som man kan vänta sig att spela ut på en kväll. Jag har hållit på i en månad och är inte halvvägs än. Men å andra sidan spelar jag heller inte så ofta.

När det gäller andra spel är utbudet i dag ganska bra.

– De är mest baserade på hörseln, men det finns en del textbaserade också. Vissa kombinerar de två elementen. Jag har ändå inte träffat på några spel för synsvaga, utan spelen riktar sig till blinda. Jag tror att synsvaga faller lite mellan skyddsnäten där, säger Sune.

Det finns alla möjliga varianter att ladda ner från internet. Vissa kostar en liten slant, medan största delen är gratis. Sune själv har inte testat fler än tre eller fyra, men inser att det finns en viss risk att spelen blir enformiga.

– Ja, det är en bra fråga. Jag ska testa några fler spel och försöka hitta olika sorters spel. Sedan kommer jag ut med mera info, lovar han FSS medlemmar.

LADDA NER SPEL HÄR

- **www.terraformers.nu**. Här hittar du spelet Terraformers på engelska och svenska och dessutom tips och instruktioner om det samma.
- **www.audiogames.net**. Här finns hundratals spel för blinda som du kan bekanta dig med. Samtliga på engelska.

Han berättar att det också finns spel där det hjälper att vara musikalisk i spelandet.

– Då finns det förstås folk som har ett naturligt minus när de spelar de spelen. Men de spel jag har spelat har inte krävt musikalitet. Det räcker att veta skillnad på höger och vänster, säger han och skrattar. ●

TEXT: MARIKA MÄKINEN-VUOHELAINEN ÖVERSÄTTNING: ROBIN SJÖSTRAND

Punktskriftskärmens revolution

Kunde punktskriftsskärmen kosta bara en tiondel av vad den kostar i dag? I det internationella projektet "Transforming Braille" utvecklas en förmånlig bildskärm som kan förändra punktskriftsläsarnas värld.

PUNKTSKRIFTSSKÄRMAR ÄR DYRA och det samma gäller att trycka punktskrift på papper. På grund av det här får största delen av punktskriftsläsarna nöja sig med en bråkdel av allt publicerat textmaterial.

Bara i de rikaste länderna bekostas punktskriftsskärmen av staten. I u-länderna får man bekosta den själv – något som få har råd med.

Marknadsandel för basskärm

Kevin Carey är eldsjelen bakom projektet "Transforming Braille" och också ordförande för Storbritanniens synskadadeorganisation RNIB. Enligt honom är inte målet med projektet att tävla med de mångsidiga skärmar

som finns i dag, utan att producera en enklare basskärm.

– Vi tror att det finns en marknad för sådana, säger han.

Med en enklare punktskriftsskärm skulle användaren få ta del av ett enormt antal elektroniska textdokument.

En billigare skärm skulle hjälpa avsevärt speciellt i utvecklingsländerna, men skulle också erbjuda de som använder punktskriftsbiblioteken att välja mellan ett billigare alternativ i kontrast till att låna den dyrare tryckta versionen.

– Om man i nuläget kan få tag i 500 punktskriftböcker i tryckt format, skulle samma antal med en förmånlig skärm lätt uppgå till 500 000.

Med det stora antalet syftar Carey till den

engelskspråkiga litteratur som man kan läsa med hjälp av till exempel iPad, Kindle eller smarttelefon om man är kund hos den stora webbshoppen Amazon. Enligt Carey skulle en nerladdning av en punktskriftsbok inte kosta mer än nerladdningen av en vanlig bok.

– Blinda skulle få betala för de böcker de vill läsa, men det måste seende också göra. Vi skulle helt enkelt vara i samma situation.

Tyngdpunkt på det elektroniska

Kevin Careys tankar är djärva med tanke på till exempel det finländska systemet. Vi har ett fungerande bibliotek för synskadade, där man lånar böcker som egenlån – det betyder att böckerna inte behöver återlämnas.

En blind eller gravt synskadad får en punktskriftsskärm gratis för arbets- eller studiebehov.

En punktskriftsskärm är en stor investering, då den kostar 2 000 till 10 000 euro.

– Blinda vill vara jämställda, men också fördelade, säger Carey.

Han vill ifrågasätta den tanken. Nu finns, enligt honom, en möjlighet till jämställdhet när det gäller tillgång till tryckta texter – trots att det kan innebära en förlorad förmån.

– Vi måste få punkterna från tryckerierna till människors händer, summerar han.

Enligt Carey har världen ändrat såpass mycket att i stället för att punkterna läses från ett papper, så borde de läsas från en förmånlig punktskriftsskärm.

Att ändra dokument så att de kan anpassas till en punktskriftsskärm är enligt Carey en relativt lätt procedur.

Han framhåller att det handlar om att ge punktskriftsläsare tillgång till främst skönlitteratur och lättare litteratur.

I dagens läge läser den största delen av de synskadade sina böcker som ljudböcker.

HÄR ÄR PROJEKTET

- Transforming Braille har som mål att erbjuda punktskriftsläsare möjlighet att läsa e-böcker och utveckla en förmånlig baspunktskriftsskärm.
- Projektet genomförs av RNIB:s ordförande Kevin Carey från Storbritannien, Steven Rothstein Perkins skola för blinda i USA och Tara Alexander från RNIB.
- Projektet går i tre faser och beräknas vara klart 2013.
- För tillfället är projektet i fas två, under vilken man färdigställer och testar en prototyp av punktskriftsskärmen.
- Andra fasen har fått ekonomiskt stöd av bland annat Valentin Haüy-förbundet i Frankrike, Sight Savers International och CBM (en kristen utvecklings-samarbetsorganisation för förbättrandet av handikappades livssituation)

Carey håller det ändå viktigt att synskadade läsare skulle få möjlighet att läsa böcker också i punkt, så att till exempel ortografin – det vill säga skriftspråket och stavningen – skulle komma fram bättre i läsoplevelsen.

– Jag tror inte att någon som ser skulle nöja sig med att bara lyssna på text, säger han. ●

■ Det blev mycket diskuterande på höstmötet, som dominerades av stora händelser.

TEXT: ROBIN SJÖSTRAND FOTO: CAMILLA HÖGLUND/ROBIN SJÖSTRAND

FSS går ny framtid till mötes

Det som var tänkt att bli ett vanligt höstmöte slutade med att Förbundet Finlands Svenska Synskadade sitter utan styrelse efter årsskiftet. Den enda som för tillfället är kvar från den gamla styrelsen är Kenneth Ekholm, som mötet hann välja till ny viceordförande innan de mer omvälvande händelserna utspelade sig.

NÄR SÖNDAGENS KANDIDATNOMINERING och röstning var avslutade avsåg sig förbundsordförande Bengt Ahlvik och styrelseledamot Rolf Söderlund sina uppdrag med omedelbar verkan. Också trion Camilla Hellstedt, Viva Holm och Lilian Söderman meddelade under mötet sin avgång från och med årsskiftet. Birgitta Stor-

backa hade också tidigare tagit tillbaka sin kandidatur till viceordförande eller styrelseledamot, medan Leif Karp också han återtog sin kandidatur till posten som styrelseledamot i samband med att Ahlvik avgick som ordförande.

Till följd av Ahlviks avgång följde mötet heller inte upp med fyllnadsval för övriga poster,

då val av ordförande måste meddelas skilt i möteskallelsen inför mötet.

Orsaken till resultatet av det här högst ovanliga medlemsmötet är meningsskiljaktigheter i styrelsen.

För FSS del innebär det här att ett nytt medlemsmöte måste hållas – något som kommer att ske i Tammerfors 12 januari.

Distriktsföreningarna ombes nu att fundera över vem från sin förening man vill att ska jobba för förbundet och hur förbundets ekonomiskt pressade framtid kan hjälpas med den kompetens som finns på distriktsföreningsnivå.

FSS Organisationsledare Matthias Jakobsson är försiktigt positiv till framtiden.

– Såsom efterlystes på höstmötet hoppas vi på en sakkunnig, motiverad och effektiv styrelse, som sätter tid på att få förändringar till stånd. På grund av ekonomin behöver vi en styrelse som tar arbetet med att minska på underskottet på allvar, säger han.

Det finns två scenarion som kan bli aktuella under det extra medlemsmöte som väntar. Antingen sitter Ekholm kvar som viceordförande eller så kan han välja att avgå och i det fallet kan styrelsebygget börja från rent bord. I det senare fallet blir det dock val av viceordförande tidigast på vårmötet, eftersom det inte ingår något val av viceordförande i den föredragningslista som går ut i samband med kallelsen till mötet.

– Oberoende vem som väljs så hoppas vi att de medel vi i förbundet har till vårt förfogande ska kunna användas så att så stort antal medlemmar som möjligt har nytta av våra tjänster, säger Jakobsson.

Fram tills att en ny styrelse är vald leds styrelsen av avgående viceordförande Storbacka och de medlemmar som inte avsade sig sina uppdrag med omedelbar verkan, det vill säga Hellstedt, Holm, Söderman, Ekholm och Patrik Paulin.

På FSS kontor fortsätter ändå arbetet som vanligt.

– Vi följer verksamhetsplanen precis som tidigare. När en ny styrelse väljs får de ta itu med långtidsplaneringen där och då, säger Jakobsson.

Övriga saker som diskuterades på höstmötet var försäljningen av förbundets tomter, där styrelsen beviljades en fullmakt att ta ett lån på högst 660 000 euro för markanvändningskostnader som kommer att uppstå i samband med att tomterna säljs.

I frågan om rehabiliteringskoordinators vara eller icke-vara beslöts att ifall förbundet får finansiering så måste tjänsten hållas kvar. Detta baserades på att projektet är långvarigt och av stor vikt för förbundet, något som har konstaterats också på tidigare medlemsmöten.

Det kom också önskemål om att förbundet och distriktsföreningarna ska lägga upp tydligare riktlinjer för vem som har vilket ansvar när det gäller AÖS-verksamheten (aktiviteter för ökad självständighet) och att arbetsfördelningen mellan styrelse och personal görs klarare än den varit tidigare.

Med det i bakhuvudet går FSS ett nytt år och en ny framtid till mötes. ●

■ **Matthias Jakobsson**
diskuterar med **Kenneth Ekholm och Birgitta Storbacka**

Lär av grannen på gott och ont

Sverige och Finland kan lära av varandra. Det blev slutsatsen när skillnaden mellan personliga assistenter i de två länderna diskuterades under personlig assistans-seminariet som ordnades på Fabriken i Vasa i mitten av november.

▲ Funktionshindersombudsman **Riitta-Leena Karlsson** berättade om personlig assistans i Sverige.

RIITTA-LEENA KARLSSON JOBBAR SOM funktionshinderombudsman i Stockholm och hon var inbjuden till personlig assistans-seminariet för att prata om just frågan var Finland kan lära sig av Sverige. Det slutgiltiga svaret blev ändå att länderna kan lära sig av varandra.

– Det är svårt att peka ut exakta punkter där vårt system fungerar bättre, men det finns ju enskilda detaljer förstås, säger Karlsson.

Den mest konkreta skillnaden som ombudsmannen tog upp var att Sverige inte har någon nedre åldersgräns för vem som kan ansöka om en personlig assistent, som Finland har. Däremot finns det en övre åldersgräns. I Sverige kan man inte ansöka om en personlig assistent efter att man fyllt 65 år, något som går bra i Finland.

– Det är underligt att om en person samma dag han eller hon pensionerar sig köper en

motorcykel, kraschar och bryter ryggen, så finns inte rätten till personlig assistent kvar. Då anses hjälpbehovet komma av ett naturligt åldrande – oberoende av orsaken, säger Karlsson.

Under seminariet presenterar också SAMS juridiska ombud Erik Munsterhjelm olika modeller för personlig assistans. Saija Jussila från Vasa stad berättar om utmaningarna från andra sidan – alltså hos socialarbetarna. – Assistenten ska vara den som möjliggör att du kan spela kort med dina vänner – inte den du spelar kort med, säger hon om att en personlig assistent inte ska finnas där som sällskap, utan som hjälp.

Seminariet drog runt 30 deltagare som friskt diskuterade de olika aspekterna kring personlig assistans.

Seminariet ordnades av det finlandssvenska handikappfältet. ●

Extra medlemsmöte

Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. kallar medlemmarna till extra medlemsmöte den 12 januari 2013 på Hotell Scandic City i Tammerfors. Mötesförhandlingarna inleds på lördag klockan 13.00 med förättande av val och fortsätter därefter med beslutande om försäljning av tomter i Nybacka, Esbo. Mötet beräknas sluta klockan 17.30.

Vid mötet behandlas bland annat följande ärenden: på grund av att ordförande och fyra ledamöter avgick under höstmötet 2012, hålls val av ordförande för året 2013, val av två ledamöter för år 2013 samt två ledamöter för perioden 2013-2014. Därtill hålls val av två ledamöter för perioden 2013-2015. Gällande tomterna i Nybacka (i) behandlas de anbud som styrelsen godkänt gällande följande tomter som bildats av stomfastigheten Nybacka 49-439-2-157 i Esbo stad: 49-50-305-1, 49-50-306-1, 49-50-306-2 och 49-50-306-3, (ii) bestäms om försäljningen av nämnda tomter enligt anbud eller om framläggande av tomterna till försäljning på nytt samt (iii) bestäms om försäljningen av följande tomter som bildats av samma stomfastighet: 49-50-245-1, 49-50-245-2, 49-50-245-3, 49-50-249-4, 49-50-250-3, 49-50-250-4, 49-50-250-5, 49-50-250-6, 49-50-250-7, 49-50-250-8, 49-50-250-9, 49-50-250-10, 49-50-250-11, 49-50-250-12, 49-50-250-13, 49-50-251-6, 49-50-251-7, 49-50-251-8, 49-50-251-9, 49-50-251-10, 49-50-251-11, 49-50-251-12, 49-50-251-13, 49-50-251-14, 49-50-251-15, 49-50-252-1, 49-50-252-2, 49-50-252-3, 49-50-252-4, 49-50-252-5, 49-50-306-4, 49-50-307-17, 49-50-307-18, 49-50-307-19, 49-50-307-20, 49-50-307-22, 49-50-307-23, 49-50-307-24, 49-50-308-1, 49-50-308-2, 49-50-308-3 och 49-50-308-4. Även eventuella övriga frågor behandlas.

Deltagaravgiften är 25 euro/person vilket inkluderar resor, lunch och kaffe på hotellet.

Anmälningarna skall vara centralkansliet tillhanda senast måndagen den 17 december 2012. Medlemmarna ombeds anmäla sig till sina respektive föreningars distriktssekreterar/-koordinator senast fredagen den 14 december 2012, enligt de konatktuppgifter som finns i föreningsspalten i denna tidning.

Möteshandlingar på önskat medium, program för mötesdagen, tidtabeller samt tågbiljetter sänds till alla anmälda. Vi ber alla mötesdeltagare bekanta sig grundligt med mötesmaterialet på förhand!

Välkommen! – Styrelsen

▲ Arto Vanhanen presenterar Finlands Synskadade för Sauli Niinistö vid ett möte år 2011.

TEXT: ARTO VANHANEN FOTO: MAJ-BRITT STRANDBERG

Den värdefulla informatören

Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf:s synskadade informatörer ansvarar i dag för en synnerligen viktig del av förbundets intressebevakning. Verksamheten koordineras av chefredaktören, som sköter om organisationens intressebevakning.

INFORMATÖRERNA INFORMERAR DEN stora allmänheten om vad det innebär att leva med ett synhandikapp i dagens samhälle.

Den personliga kontakten mellan en synskadad informatör och åhörarna är oersättlig. Det blir inte bara orden utan kanske mest informatören själv som blir kvar i minnet hos lyssnaren.

Den kända amerikanska fysikern, atombombens "fader" Robert Oppenheimer, har sagt: "Det bästa sättet att skicka ut information är att förpacka den i en person".

I FSS rf:s verksamhetsplan har planerad informatörsverksamhet funnits från 1970-talet då modellen kopierades från Synskadades Riksförbund (SRF) i Sverige.

Före det informerades synskadade bara sporadiskt och det fanns ingen väl organiserad informatörsverksamhet.

Extern information

I dag rekryteras nya informatörer varje år inom förbundets sju distriktsföreningar. Ett gott stöd för sitt arbete har informatörerna av förbundets utåtriktade allmänna information. Parallellt med informationen till medlemmarna och andra synskadade har man inom FSS alltid sett informationen till allmänheten och beslutfattarna som mycket viktig. Med en utåtriktad information vill man öka kunskap, avlägsna fördomar och därmed vinna bättre förståelse för den situation man som synskadad befinner sig i.

FSS har gått ut med material till pressen och försökt intressera tidningar, radio och TV för att bevaka aktiviteter av olika slag.

I den finlandssvenska riksradien sändes under åren 1973-1985 varje månad ett program som gick under namnet Synpunkt, ett informations- och serviceprogram för synskadade och seende.

Programmen planerades av en arbetsgrupp bestående av representanter för FSS och en redaktör från rundradion.

Grundlig utbildning

För att nå fram med information till särskilda målgrupper har FSS framställt broschyrer av olika slag, som bland annat synskadade informatörer delar ut vid sina informationstillfällen. På förbundets hemsida ges i dag en mångsidig bild av organisationens verksamhet.

Utbildningen av synskadade informatörer inom FSS inleddes 1977. Då arrangerades en femdagars kurs för 15 blivande informatörer. Senare har kurserna varit något kortare, men återkommit med jämna mellanrum. Kursdeltagarna har fått lyssna till föreläsningar om hur information bäst når fram till åhöraren. De får också veta hur, varför, vad och vem man informerar. Kursdeltagarna får göra studiebesök och till slut provinformera för de övriga deltagarna som sedan ger sina synpunkter om informationen.

Efter avslutad utbildning sätts informatörerna i funktion. Nya kurser och sammankomster med utbyte av erfarenheter mellan informatörer har utvecklat verksamheten.

Information på gator och torg var det särskilt år 1994 i samband med förbundets informations- och medlemsvärvningskampanj. Då körde en turnébuss på sommaren i svensk-finland med en grupp synskadade som stannade på lämpliga platser för att informera och underhålla publiken. Till kampanjen gjordes också en sång "Se på annat sätt" till vilken Sune Huldín gjorde musiken medan texten skrevs av Ann-Sofi Rosendahl. Kampanjen ökade under de närmast följande åren FSS medlemsantal med 10% och gav ett flertal testamenten.

Det finns två sätt att få ett informationsuppdrag som kompletterar och stöder varandra. Dels marknadsför FSS informatörsverksamheten med jämna mellanrum till de viktigaste målgrupperna som kontaktar FSS, varefter förbundet kontaktar informatörerna. Dels kan informatörerna använda sina lokala kontakter för att på det sättet nå målgrupperna. Antalet informationstillfällen per år har under de 35 år som verksamheten pågått varierat. Under det första verksamhetsåret 1978 var det 48 informationstillfällen men följande år hela 157. Under år 2011 har 36 informationstillfällen fördelats på tio informatörer. Informatörerna får ett arvode av förbundet för sina uppdrag.

Information på hög nivå

Före mitt ordförandeskap 1996-2002 i FSS ansvarade jag under en tioårsperiod för förbundets informationsverksamhet. Under denna tid föreläste jag på alla informatörskurser.

Det var ett angenämt uppdrag då jag som pensionerad lärare, trots mitt synhandikapp, igen fick undervisa elever. Jag sammanställde varje månad en infokassett till informatörerna med råd och anvisningar samt sammandrag av kurserna. Under mitt två år långa ordförandeskap i Nordiska Samarbetskommittén (NSK) deltog jag på många möten och konferenser i olika länder till och med i USA. Jag passade alltid på att informera om FSS som för mina värdar, utanför Norden, verkade vara en helt obekant organisation. De kände bara till Synskadades Centralförbund i Finland.

För att öka kunskapen om FSS utarbetade jag en engelskspråkig broschyr om förbundet "The Federation of Swedish Speaking Visually Impaired in Finland". Broschyren och

mitt visitkort lämnade jag på mina resor till hundratals föreningsaktiva.

I mitten av 1990-talet gjorde jag i Nykarleby, i samarbete med den lokala tv-stationen; ett tvåtimmars program om synskadades vardag. Programmet sändes flera gånger i den österbottniska teven.

För att skapa digital information och utveckla därtill behövlig apparatur samt att hålla kurser och göra hembesök hos synskadade datorbrukare var jag med om att skapa en speciell avdelning i förbundets centralkansli som jag gav namnet SEIS, som kommer av Synskadades Elektroniska Informationsservice.

Under de trettio år som jag har verkat som FSS informatör har jag informerat hundratals olika målgrupper.

Som ordförande i förbundet och NSK har jag haft möjlighet att också göra det på hög nivå.

När jag 1989 som vice ordförande var med på en av FSS ordnad resa till Island blev jag, med de andra resenärerna, inbjuden till den dåvarande presidenten Vigdis Finnbogadottirs residens Bessastadir.

Jag fick berätta för henne om FSS och dess samarbete med Islands synskadeorganisation. Tio år senare var jag i Reykjavik för att som FSS representant närvara på den isländska synskadeorganisationens 60-årsjubiléum.

Under besöket hade jag möjlighet att en lång stund diskutera med den dåvarande presidenten Olofor Ragnar Grimsson om FSS och dess samarbete med Island.

Som ordförande i NSK fick jag vara med vid Norges Blindförbunds 100-års jubiléumsfest år 2000 i det 700 år gamla Akershus slott i Oslo.

Jag satt vid drottning Sonjas bord där jag fick berätta för henne om internationellt

” Jag passade alltid på att informera om FSS som för mina värddar, utanför Norden, verkade vara en helt obekant organisation. De kände bara till Synskadades Centralförbund i Finland.

samarbete i NSK. Hon ville även informeras om FSS verksamhet.

Då det i mars 2010 hade förflutit 70 år sedan vinterkriget slutade blev jag av president Tarja Halonen inbjuden till presidentens slott som ordförande för krigsbarnsorganisationen Kymmenedalens Krigsbarn.

Med fanns ett par hundra krigsveteraner. Jag hade möjlighet att informera presidenten om min verksamhet i krigsbarnsföreningen och FSS.

Under de senaste åren har jag några gånger haft möjlighet att samtala med Sauli Niinistö före han blev vald till republikens president. Senast träffade jag honom 5 november 2011 då han gästade Kotka.

Jag redogjorde för honom om FSS verksamhet som kontakt-, intresse- och serviceorganisation. Han var intresserad av verksamheten bland annat för att hans ålderstigna mor har besvär med synen.

Presidenten betonade vikten av samarbete och frivilligt arbete inom handikapporganisationerna.

Han var orolig för marginalisering av funktionshindrade unga personer.

Jag gav tidningen Finlands Synskadade till honom i vilken jag skrev om vårt möte i Kotka då han 2007 under havsdagarna i hamnen öppnade Tall Ships Race tävlingarna.

När Sauli Niinistö 2012 blev vald till republikens president sände jag och min vän Maja en gratulationsadress till honom bestående av ett bildkollage med hans och mina sammankomster.

Han svarade med ett tackkort som hade vackert innehåll och var egenhändigt undertecknat av honom och hans hustru Jenni Haukio.

Kortet var adresserat på mitt namn till FSS centralkansli i Helsingfors, vilket visar att min information till honom om FSS burit frukt. ●

▲ **Ordförande Ann-Britt Mattbäck tillsammans med festtalare Lars Hedman. I bakgrunden distriktssekreterare Ann-Sofie Grankulla.**

TEXT OCH FOTO: KIM VARSTALA

En pärla till förening firade 40

Den 10 november var det Norra Österbottens Svenska Synskadades tur att fira 40 år av verksamhet. Lovorden för både föreningen och dess ordförande, Ann-Britt Mattbäck, avlöste varandra.

PÅ JUBILEUMSKVÄLLEN RÅDDE snålblåst och halkväder i Jakobstad. Men under eftermiddagen tog sig likväl hundratalet gäster till yrkesskolan Optima för att fira bland vänner och bekanta.

– Ni är alla hjärtligt välkomna och jag hoppas att ni känner en varm gemenskap, sade Ann-Britt Mattbäck i sin välkomsthälsning.

Norra Österbottens Svenska Synskadade rf blev en förening år 1990, innan dess var man kända som Jakobstadsnejdens krets inom Finlands Svenska Synskadade. Ordförande Mattbäck lyfte fram förändringen som verk-

samheten har gått igenom under de senaste tio åren:

– Bland de mest betydande åtagandena är taltidningsprojektet PratSam, vars system har utvecklats av föreningen sedan år 2002, när NÖSS tillsammans med Jakobstads Tidning (numera Österbottens Tidning) ville modernisera taltidningen som distribuerades på kassett.

Projektet PratSam fördes på tal flera gånger under kvällen: festtalare Lars Hedman var själv chefredaktör på Jakobstads Tidning när hans hustru Pia frågade honom varför

” NÖSS är en klart skinande pärla bland föreningar i vårt land.

– Lars Hedman

man inte utnyttjar nätet för att göra en taltidning. Hedman berättar hur Jakobstads Tidning tog kontakt med lokala företag och med NÖSS, och det var då som det började hända saker:

– Jag mötte en stark och genuin drivkraft från NÖSS för att skapa något bättre både för sina medlemmar och förhoppningsvis i framtiden också för alla synskadade i hela Svenskfinland, Finland och Norden, sade Hedman.

I sitt välkomsttal beskrev Mattbäck föreningens styrelse som en krans av pärlor, alla är olika, men trots det är alla nödvändiga. Hedman använde sig också av en liknande beskrivning av föreningen.

– Norra Svenska Österbottens Synskadade är en klart skinande pärla bland föreningar i vårt land. Ett varmt och dedikerat arbete för sina medlemmar och en proffsig informationsverksamhet som sprider större förståelse för synskadades situation.

Distriktssekreterare Ann-Sofie Grankulla säger att en viktig del av arbetet är att göra allmänheten uppmärksam på de problem som synskadade ställs inför:

– Det dyker hela tiden upp ny teknik och då måste man tänka på hur synskadade ska göra för att använda till exempel bankomater. Att sedan också få ekonomin att gå ihop är en ständig kamp, säger Grankulla.

Grankulla har varit distriktssekreterare i 21 år och trivs väldigt bra med sitt jobb. Hon säger att ingen dag är den andra lik och känner att hon får ut mycket av sitt arbete.

– Vid sidan av det dagliga kansliarbetet får jag chansen att delta i olika resor, teatrar och seminarier. Det är väldigt givande och man lär känna många nya människor, säger Grankulla.

Mot slutet av kvällen delades NÖSS förtjänsttecken ut av Finlands Svenska Synskadades förbundsordförande Bengt Ahlvik. Förtjänsttecknet i brons tilldelades tre personer; Svante Ekstrand, som varit styrelseledamot i NÖSS i fjorton år, samt fungerat som motionsombud i föreningen sedan år 2000.

Per-Ole Ekstrand, som varit styrelseledamot i NÖSS i fem år, FSS distriktsinstruktör i tretton år och FSS informatör i elva år. Ekstrand beskrivs som en stor tillgång för synskadade i regionen.

Yvonne Hedman, som fungerat som verksamhetsledare och inläsare för Jakobstads Tidning på kassett och Österbottens Tidnings taltidning i 15 år, samt varit vicesekreterare i NÖSS i åtta år.

Föreningens guldtecken tilldelades Gun-Len Drycksbäck som suttit som styrelseledamot i 33 år, var medlem i ungdomssektionen under 1970-talet och var medlem i redaktionsrådet för tidningen Finlands Synskadade under 1980-talet. För närvarande är hon medlem i FSS kvinnoarbetsgrupp och med sin mångåriga erfarenhet har Gun-Len varit en stor tillgång för föreningsstyrelsen.

Efter utdelningen av förtjänsttecknen sade Bengt Ahlvik att man inom hela Svenskfinland pratar om det jobb som föreningarna i Österbotten gör:

– Talkoandan här är stor och jag tror och hoppas att ni fortsätter driva verksamheten framåt, sade Ahlvik. ●

▣ Rehabiliteringsrådgivare Chatrin Kotka var ständigt uppvaktad under hjälpmedelsmässan och fick svara på många frågor.

TEXT OCH FOTO: ROBIN SJÖSTRAND

Hjälp och nya vänner i Åbo

Med skakande händer tar kvinnan upp ett förstoringsglas ur väskan och berättar att hennes dotter har köpt det. Förstoringsglaset är det enda hjälpmedel hon har. Kvinnan tittar på Åbolands Synskadades ordförande Gunilla Löfman och frågar försiktigt.

– Får jag vara här fast jag inte är medlem?

NÄR ÅBOLANDS SYNSKADADE bestämde sig för att ordna en hjälpmedelsmässa var en av orsakerna just att hitta de som fallit av kartan. Den äldre kvinnan som visade upp förstoringsglaset är ett typiskt exempel på ett sådant fall.

Hennes berättelse hade kunnat vara vems som helst.

– Jag blev blind på ena ögat för ett år sedan. När jag sedan gick till ÅUCS (Åbo universi-

tets centralsjukhus) fick jag ingen hjälp. De berättade inte om någon förening och gav inga råd, säger kvinnan.

Därför det enda förstoringsglaset. Därför försiktigheten.

Löfman informerar henne om att hon alltid är välkommen till Åbolands synskadade oberoende om hon är medlem eller inte. Ordföranden säger inte att chansen är stor att kvinnan blir medlem bara hon kommer med

på ett par träffar, men det är underförstått. Mässan har nått ett av sina mål.

– Det är precis de här människorna vi måste hitta, säger Löfman vänd till distriktskoordinator Håkan Ström.

Ström har också fungerat som koordinator för projektet, tillsammans med styrelsen. Idén föddes när medlemmarna under ett medlemsmöte begärde mer information om hjälpmedel som finns tillgängliga för synskadade.

– Vi ordnade först ett tillfälle där vår rehabiliteringsrådgivare Chatrin Kotka fick berätta om olika hjälpmedel, men det visade sig att inte ens hon hade koll på allt vad som kan erbjudas åt synskadade och då utvecklade vi den här idén, säger Ström.

Konceptet har hela tiden varit levande och ändrade från vecka till vecka. Men Polarprint nappade på projektet och det gjorde SAMS, FPA och taltidningen också, som alla hade bord på mässan.

– Det enda som var synd var att vi inte lyckades få en informatör från Hörselförbundet hit också. Då hade det känts komplett.

Mässan planerades så att de som jobbar också skulle ha möjlighet att besöka den. Runt 80 personer blev slutligen besökaran-talet. De som besökte mässan fick också möjlighet att äta lunch.

– Vi samarbetar med Axxell och har deras kockar och servitörer här på plats. Det gagnar oss båda. Våra besökare får möjlighet att äta lunch till ett billigt pris och studerandena får välbehövlig erfarenhet av såna här tillställningar, säger Ström.

Runt borden med de olika hjälpmedlen står flera personer. Rehabiliteringsrådgivare Chatrin Kotka är den mest ansatta och hon får ständigt nya frågor från gamla bekanta där hon står och förevisar olika hjälpmedel. Lite längre bort står Rabbe Saxén från Polarprint med den nyaste tekniken för synskadade.

– Här ska du se på det senaste inom branschen, säger han och visar på en apparat som heter ClearReader.

Genom att fotografera ett papper med text kan ClearReadern – med bara några sekunders fördröjning – läsa upp exakt vad som står på pappret.

– För enklare saker som brev och liknande är det här en riktigt bra apparat, säger Saxén. Han berättar också om utvecklingen bland Daisyspelare, som har gått framåt mycket.

– De nyaste spelarna har w-lan, och kan alltså vara i direktkontakt med internet. Dessutom kan de läsa vanliga minneskort och har USB-uttag för externminne, säger han.

Det innebär att ljudböcker i framtiden kommer att bli ännu mer lättillgängliga för synskadade.

Hjälpmiddelsmässan i Åbo nådde sitt mål med att nå ut med information till medlemmar och presumtiva medlemmar. Kvinnan med förstoringsglaset har nu fått möjlighet till en ny vänkrets. ●

◀ **Distriktskoordinator Håkan Ström i samtal med FPA:s representant på mässan, Martina Sjöstrand.**

Kurs för personer med retinitis pigmentosa

FPA kursnummer 47049

Ordnas av Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f.

Kursplats: Runsala Spa

Tid: 25.02.2013–02.03.2013

Antal platser: 8

Sista anmälningdagen: 25.01.2013

Kursen ordnas för personer med ärftlig degeneration i ögats näthinna – retinitis pigmentosa – och som ännu är i början av sin rehabiliterings- och anpassningsprocess. Kursdeltagarna bör ha synrester kvar.

Målsättningen med kursen är att ge deltagarna information om sin sjukdom och styrka att klara sig i det vardagliga livet.

Kursinnehåll: Programmet består av föreläsningar om ärftliga degenerativa näthinnesjukdomar, synoptik, mobilitetsträning, ergonomi, sociala rättigheter och rehabilitering samt information om olika hjälpmedel. Diskussionsgrupper där man kan få kamratstöd ingår.

Deltagarnas personliga situation och funktionella svårigheter kartläggs individuellt.

I kursens personal ingår personer med bland annat följande yrkesbeteckningar:

- multidisciplinärt team
- rehabiliteringsrådgivare
- socialarbetare
- psykolog
- ögonläkare
- fysioterapeut/ergoterapeut
- datastödserson
- informatör/ RP-föreningen

**För tilläggsinformation kontakta rehabiliteringsrådgivare
Chatrin Kotka 040-5113346, eller Britta Nyberg
050-5612951.**

AKTUELLT

Kolibre publicerar programvara för talpublikationer öppet

DEN UNDER VÅREN 2012 bildade föreningen Kolibre r.f. har publicerat de första programdelar till ett system som gör det möjligt att på ett effektivt sätt producera, distribuera och konsumera digitala talpublikationer via internet.

Fler programdelar kommer att publiceras framöver och den öppna modellen gör det möjligt att utnyttja komponenterna för alla ändamål, även internationellt.

De tidigare versionerna av programdelarna har utvecklats inom Pratsam-projekten sedan år 2003, med finansiering i huvudsak från Penningautomatföreningen RAY. Tack vare Pratsam-systemet kan över 2000 finländare med läshandikapp enkelt ta del av talpublikationer, även med en lättanvänd mobil spelare. Projekten har även utvecklat stöd för talsyntes, som gör det möjligt att kostnadseffektivt producera stora mängder talpublikationer med naturligt och mänskligt tal.

” Fler programdelar kommer att publiceras framöver och den öppna modellen gör det möjligt att utnyttja komponenterna för alla ändamål, även internationellt.

Programdelarna som publiceras stöder även Daisy, den internationella standarden för talpublikationer och Daisy Online, den internationella standarden för överföring av talpublikationer via internet.

Kolibre r.f. har grundats av samarbetsparterna inom Pratsam-projekten – Norra Österbottens svenska synskadade r.f. (NÖSS), Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. (FSS) och Pratsam Ab – med syftet att publicera projektens resultat öppet för alla och att koordinera det framtida samarbetet. Visionen för Kolibres ekosystem är att alla ska få tillgång till talpublikationer

med en naturlig röst var som helst i en individuellt anpassad mottagare - vare sig det gäller smarttelefoner, datorer, läsplattor eller skräddarsydda spelare för läshandikappade.

Synskadades Centralförbund r.f., det nationella Celia-biblioteket och Finlands center för öppna informationssystem – COSS hör till Kolibres samarbetsnätverk.

Programdelarna publiceras öppet och gör det möjligt för alla intressenter att använda och utveckla systemet för eget behov.

Publiceringen görs enligt bästa praxis inom öppen källkodspublicering. ●

Arnt Holte ny president i World Blind Union

ARNT HOLTE FRÅN Norges Blinddeförbund valdes till president för Världsbblindunionen för de fyra följande åren under WBUs generalförsamling i Bangkok, Thailand i november 2012. Arnt är 53 år. Han är blind sedan födelsen. Han har arbetat i Norges Blinddeförbund sedan år 2002, först som chef för den internationella avdelningen och sedan år 2006 också som assisterande generalsekreterare. Under åren 2008 till 2012 har han samtidigt varit 1sta vicepresident i WBU.

Efter att ha blivit vald till president säger Arnt så här:
– Jag känner först och främst ödmjukhet och också vilja att kämpa, att ta tag i blindas och synsvagas rättigheter i det internationella samfundet. Att vara president innebär ett särdeles stort ansvar. Det jag säger, gör och påstår gör jag å 285 miljoner medlemmars vägnar. De litar på mig och har givit mig sitt stöd. Det är ett stort ansvar och jag är rörd över att just jag har fått detta uppdrag.
Han anser att vi måste våga

säga som det är – att personer med funktionsnedsättningar ofta glöms bort, att de placeras sist i kön och att detta är fel.
– Vi är faktiskt en viktig resurs också i världssamfundet, en resurs som kan bidra till att mänskliga rättigheter tillämpas i hela världen, vi kan bidra till fred och ökad tolerans, säger Arnt, som ser fram emot sitt uppdrag som talesman för hela världens blinda och synsvaga personer. ●

Gunilla Löfman

Funktionshindrades rätt till tjänster förbättras

KOMMUNIKATIONSVERKET FÖRESLÅR ATT EN operatör för samhällsomfattande tjänster ska utses för ett allt större område i Finland. Med samhällsomfattande tjänster avses grundläggande kommunikationstjänster som alla hushåll eller företagets verksamhetsställen ska få. De samhällsomfattande tjänsterna omfattar i dag ett telefonabonnemang och en bredbandsförbindelse på en megabit. Dessutom garanteras att personer med funktionshinder får de tjänster de behöver då de motsvarar telefonitjänster. Samhällsomfattande tjänster tillhandahålls av de företag som Kommunikationsverket har utsett. I Kommunikationsverkets

beslutsutkast bedöms behovet av att utse operatörer för samhällsomfattande tjänster i alla kommuner i Finland.

Tillgängliga kommunikationstjänster garanteras för personer med hörsel- och talskada. Kommunikationsverket föreslår att operatörer för samhällsomfattande tjänster ska utses för tillhandahållande av kommunikationstjänster som personer med hörsel- och talskada behöver. De nya skyldigheterna baserar sig på den ändring av kommunikationsmarknadslagen som trädde i kraft år 2011.

– Personer med hörsel- och talskada behöver videosamtalstjänster och dist-

anstolkning för den dagliga kommunikationen. Textmeddelandetjänster som även kan användas för nödtjänster är mycket viktiga för dessa personer. Videosamtal och distanstolkning ställer särskilda krav på internetförbindelsen, då anslutningen ska möjliggöra en tillräckligt snabb dubbelriktad dataöverföring, säger kommunikationsnätsexpert Klaus Nieminen från Kommunikationsverket.

För synskadade användare förverkligas fakturerings- och kundtjänstens tillgänglighet i dag utan särskilda skyldigheter.

Teleföretagens avtalsvillkor är orsaken till utvidgad reglering av telefonitjänster och

internetförbindelser på en megabit. Kommunikationsverket föreslår att operatörer med skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster bör utses för ett större område än hittills. I praktiken skulle skyldigheterna täcka så gott som hela landet.

– De största teleföretagen har i sina standardavtalsvillkor reserverat en helt öppen möjlighet att vägra ingå avtal om anslutning med en konsument, om Kommunikationsverket inte genom beslut har ålagt företaget en skyldighet att tillhandahålla

samhällsomfattande tjänster. Avtalsvillkoren gäller även områden där tjänster kan tillhandahållas utan utbyggnad av nät. I denna situation kan konsumenternas möjligheter att få samhällsomfattande tjänster inte garanteras utan åläggande av skyldigheter, säger Kommunikationsverkets jurist Saara Punkka.

Kommunikationsverket ber om utlåtanden om utkastet till beslut om samhällsomfattande tjänster senast 19.12.2012. Vem som helst kan yttra sig. ●

Källa:

Kommunikationsverket

FS rättar: Margot Åberg inte rektor för SSS

TYVÄRR HADE ETT fel smugit sig in i artikeln om diskussionstillfället på Luckan i senaste numret (9/12) av FS. En av experterna i panelen, Margot Åberg, blev felaktigt kallad rektor för Svenska Skolan för Synskadade (SSS). Margot Åberg är inte rektor för skolan, men har tidigare varit anställd som lärare på SSS, och fungerar fram till årsskiftet som projektledare för projektet Gnistan på samma instans. ●

FSS deltog i mässa för socialarbetare i Åbo

FSS FANNS REPRESENTERAT bland de instanser som presenterade sin verksamhet för bland annat blivande socialarbetare på en mässa på Novia i Åbo, som ordnades 29.10-1.11. Rehabiliteringsrådgivare

Chatrin Kotka fanns på plats både tisdagen 29.10 och torsdagen 1.11. Från kontoret i Helsingfors deltog Sune Huldin och Tessa Bamberg på tisdagen och Robin Sjöstrand på torsdagen.

Under mässan ställdes en massa frågor till FSS anställda och speciellt de blivande socialarbetarna verkade mycket intresserade av FSS funktion i Svenskfinland och blindas vardag i samhället. ●

ANNONS

Hej alla som är intresserade av aniridi!
Aniridia Finland ordnar en nordisk konferens hösten 2013
med temat kring aniridi.

Bekanta dig med föreningen Aniridia Finland och läs mera om konferensen på våra hemsidor: www.aniridia.fi

AKTUELLT I DISTRIKEN

Vasa Svenska synskadade

Stort tack till alla som kom och förgyllde föreningens 40-årsfest lördagen den 13 oktober! Tack för alla fina gåvor, blommor, kort och för de ekonomiska bidrag som kom föreningen till del. Tack även till Bengt Ahlvik som höll ett vackert festtal, Los Blindos som spelade fin musik, Tor Hanner som gladde oss med sin fenomenala dragspelsmusik – stort tack också till Resurspoolen som så förtjänstfullt skötte om serveringen!

Distriktsföreningen Vasa Svenska Synskadade r.f. Styrelsen och Febe hälsar fortsatt skön höst till Er alla! Verksamheten på verksamhetscentret Lyktan: Stolgymnastiken med Gun Haldin som ledare avslutar höstterminen onsdagen den 12 december klockan 13, men vi fortsätter med ny iver nästa år. Vilken dag det blir meddelas på medlemsbandet.

Punktskriftsundervisningens sista dag före jul är torsdag 13.12 klockan 10-12. Punktskriften fortsätter även

vårterminen 2013. Startdag meddelas på medlemsbandet.

Boccia spelas sista gången före julen på luciadagen den 13.12 klockan 12. Fortsätter också på våren.

Trivselcafé MIMOSEL i samarbete med Folkhälsan samlas sista gången före jul tisdag 18.12 klockan 13 på Lyktan. Mariitta Koskiniemi och Maj-Britt Aspö fungerar som ledare.

Föreningen planerar att skaffa t-skjortor, vanliga och piké. Modeller finns till påseende på verksamhetscentret Lyktan, där man också har möjlighet att prova. Föreningens namn broderas antingen på vänstra ärmen eller på vänstra bröstet, enligt vad du själv väljer. Priset är beroende på om man väljer piké eller vanlig t-skjorta. Det finns även olika färger att välja på. Välkommen in och prova!

Föreningens julfest hålls detta år på Restaurang Rondo i Vasa lördag 15.12 klockan 17. Rondo finns på Glimmervägen i Stenhaga i Vasa. Julmenyn serveras till borden och kostar 20€. Kom

ihåg att också hämta med en liten julklapp á 3-5€, jultomten kommer också på besök! Vi får ta del av mycket sång och musik, "Sång och musik ger livsglädje i juletid" med Maria Kaivonen och Noomi Elfving. Dessutom sjunger vi allsånger tillsammans och lyssnar även till julevangeliet. Anmäl om ditt deltagande senast 5.12 före klockan 12 till Febe på kansliet.

Kansliet håller julstängt 19.12.2012 – 07.01.2013 Styrelsen och Febe önskar ER alla en underbar Julhelg och ett Gott Nytt Verksamhetsår 2013!

Överlopps material till vår fadderbarnsverksamhet! Om du har överlopps vita käppar eller andra hjälpmedel som du inte använder mera får du skänka dem till oss i Vasa. Vi skickar dem sen vidare till vår fadderbarnsverksamhet, Blindskolan i Lushoto, Tanzania. Barnen där har inga som helst hjälpmedel att tillgå. Deadline för insamlingen är inom januari 2013. Ta kontakt med Febe under kontorstid för mera info.

Vårterminens första medlemsträff ordnas på verksamhetscentret Lyktan i Vasa tisdagen den 15 januari 2013 kl.13. Vem som medverkar meddelas på medlemsbandet. Anmäl senast 10.1.

Alla anmälningar görs till distriktssekreterare Febe Mörk på tfn 06-317 0654 eller 045-321 3320 måndag till torsdag klockan 9-11 eller per e-post: vasasynskadade@netikka.fi. Kansliet är öppet måndag till torsdag klockan 9-14.

Svenska Synskadade i Mellersta Nyland

Den 10.12 berättar Birgitta Lönnqvist om Helsingfors skeppsvarv förr i tiden.

Den 15.12 klockan 14 blir det traditionell julfest med program och julmiddag. Anmäl dig senast 10.12 klockan 9.30.

Den 17.12 besöker blindskolans lucia Hörnan.

Sista vattenjumpan för hösten är 21.12. Jumpan börjar igen 11.1.2013. Nya simmare ryms med.

Kansliet har stängt över jul- och nyårshelgen mellan den 18.12.2012 och 6.1.2013.

Vi träffas igen den 7.1.2013 efter julfirandet med nya krafter.

Styrelsen och distriktssekreteraren önskar alla medlemmar samt samarbetspartner en GOD JUL och ETT LYCKOSAMT NYTT ÅR 2013 Mera om vårt program finns på de kommande medlemsbanden, så lyssna på dem!

Vi träffas på Hörnan!

Kansliets öppethållningstider är:

må-ti 9.30 – 13.30

Telefon: 09-612 1779

Norra Österbottens Svenska Synskadade

NÖSS r.f. sänder ett varmt TACK till alla som uppvaktat föreningen i samband med 40-årsjubileet.

Studiecirkeln i punktskrift hålls på måndagar klockan 10 på Fyren.

Bowlingträning måndag klockan 12.30 till 14 på Idrottsgården i Jakobstad.

Vattengymnastiken på Öst-anlid i samarbete med Folkhälsan hålls på onsdagar, grupp 1 klockan 11.45 och grupp 2 klockan 12.30. Höstterminen avslutas onsdagen 12.12.

Avslappnings- och balanskursen med Peter Appel hålls

på torsdagar klockan 10.30 - 12.00 på Fyren. Vårterminen startar 31.1.2013.

Mimosel för damer med Ann-Mari Ekstrand samlas onsdagen 5.12 klockan 13 på Fyren. Följande gång blir 19.12. Vårterminen inleds 9.1.2013

Herr-Mimosel-gruppen avslutar höstterminen med julmiddag vid Yrkeskocken torsdagen 13.12. Mera info på medlemsbandet.

Dagträff i Karleby i brasrummet på församlingscentret hålls tisdag 11.12 klockan 13. Ulla-Britt Ingman och Ann-Sofie Grankulla medverkar.

Föreningens julfest firas fredagen 14.12 klockan 17 – 21 vid Hotell Polaris. Festligt program och julbord med många läckerheter. Pris 25€ per person. Färdtjänst och egna bilar anlitas. Anmälningar till Ann-Sofie på Fyren, på telefon 7234 880 eller 050-3795 658 senast 10.12. Mera information om verksamheten på medlemsbandet och i föreningsspalten i Österbottens Tidning på lördagar.

Välkomna med på våra evenemang!

Låt oss få tända ett ljus och sprida julstämning och glädje till alla läsare!

Styrelsen för Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f. tackar medlemmar och personal både inom NÖSS, de andra distriktsförening-

arna och förbundet FSS för gott samarbete under det gångna året och samtidigt tillönskar vi alla En God Jul och Ett Innehålls- och Framgångsrikt Nytt År 2013!
Distriktssekreterare Ann-Sofie Grankulla tillönskar alla En Fridfull Jul och Ett Gott Nytt År!

Svenska Synskadade i Västnyland

Svenska synskadade i Västnyland firar sin julfest i restaurang Brukspatron, Billnäs, söndagen den 9 december 2012 klockan 16.00 med mat och program som följer föreningens jultraditioner.
Kostnaden är 20 euro per person.
Du har säkert redan anmält dig till Eeva Hanner på telefon 050-595 4946 eller till Birgitta Nordström på telefon 044-336 8060 och fått buspåstigningsklockslaget. Hjärtligt välkommen med på julfest önskar styrelsen. Föreningen samlas till
– Det nya årets första månadsträff lördagen den 12 jan. 2013 klockan 13.00 i Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Rehabiliteringsrådgivare Britta Nyberg pre-

senterar föreningens nya elektroniska synhjälpmedel som finns för utlåning. Anmälan senast torsdagen den 10 januari 2013 till Eeva eller Birgitta, Se telefonnummer ovan.
– Månadsträff lördag den 12 februari 2013 klockan 13.00. Gäster är då Reidar och Eivor Wilkman från Ingå. De representerar Föreningen för synskadade barn i Afrika.
– Bocciaspelandet fortsätter under 2013 som hittills och gruppen samlas klockan 14-16 i Seminarieskolans gymnastiksal i Ekenäs. Tidigare och nya spelare är välkomna.
– Läsecirkeln och Herrklubben sammankommer varje månad.
– Bowlarna samlas under vårterminen varannan vecka. Kim Åkerblom är kontaktperson.
Närmare information ges så snart alla tidpunkter fastställts.
Om du vill bli medlem i föreningen Svenska synskadade i Västnyland, kontakta då rehabiliteringsrådgivare Britta Nyberg på telefon 050-561 2951.
Från Svenska synskadade i Västnyland r.f. önskas en God jul och ett Gott Nytt År 2013 till förbundet FSS styrelse och personal samt till alla distriktsföreningars medlemmar.

Svenska synskadade i Östnyland

Svenska Synskadade i Östnyland r.f.'s julfest med julmiddag är på restaurang Hanna Maria, Mellangatan 6 i Borgå, måndagen den 17.12 Kl. 17.00. Vårt julfest program är bl.a. att Borgåbygdens Lucia besöker oss. 10€ / person. Anmälningar senast måndagen den 10.12 till Stina tfn 582 514 eller 0400 596 250 eller till Marita tfn 524 4092 och Lovisaborna till Rose-Marie tfn 533 467. Välkommen!
Svenska Synskadade i Östnyland r.f. önskar personalen och alla medlemmar i distriktet en God Jul och ett riktigt Gott Nytt År 2013!
Styrelsen

Ålands Synskadade

Boccia på Ankaret, torsdagar klockan 12-15, vid frågor kontakta Fjalar Nylund på telefon 21882.
Julfest på Ankaret 19 december klockan 17.00. Välkomna!
Föreningens höstmöte hölls lördagen den 3 november på Ankaret. Styrelsen blev omvald, och består av Börje

Troberg som ordförande och Viva Holm som vice ordförande, övriga styrelsemedlemmar är Mary Niemi, Carola Eriksson, Bern Löfman och Per-Olof Slotte . Efter lottdragning blev Dorrit Mattsson första suppleant och Fjalar Nylund andra suppleant.

Syntolkningen fortsätter som vanligt med teaterbesök och biobesök. Har du önskemål, hör av dig till organisationssekreterare Bettina Gröning. Hon finns anträffbar på Ankaret, Johannebovägen 7, måndag – tisdag klockan 9.00 – 13.00 och på HandiCampen torsdag – fredag klockan 9.00 – 13.00. Telefonuppgifter

Ankaret, tel. 018-19670
HandiCampen, tel. 018-527 362
Mobil: 0457 34 38 950
E-post: aland.syn@aland.net
Önskar er alla en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År!
Organisationssekreterare
Bettina Gröning

Åbolands Synskadade

Torsdagen den 6.12.2012 samlas vi till Självständighetsdagsbal i vårt verksamhetscenter. Planeringen är på gång, det

blir bland annat god mat och festprogram från tv. Transporter ordnas.

Det här evenemanget är samtidigt vår julfest. Följ med i tidningspressen och medlemsbandet så får du info om pris och transporter och när du kan anmäla dig. Varmt välkomna!

Åbolands Synskadade r.f. önskar sina medlemmar, stödjande medlemmar samt nya presumtiva medlemmar en riktigt fridfull jul och ett gott nytt år 2013.

Samtidigt vill vi tacka förbundet och dess ypperliga personal, styrelse och alla andra som hjälpt föreningen under det gågna året. Styrelsen

ANNONS

Välkommen att fira Braille-dag!

**Lördagen den 19 januari 2013 klockan 13 på Hörnan,
Parisgränden 2 i Helsingfors.**

Kom och upplev det festliga korandet av Årets Brailör och annat trevligt program. Det blir naturligtvis även kaffeservering. För trakteringens skull vänligen anmäl dig senast tisdagen den 15 januari.

För anmälning och mer information kontakta Tessa Bamberg, telefon (09) 6962 3024 eller 050 462 3181.

Träffen ordnas av FSS i samarbete med Svenska Synskadade i Mellersta Nyland och Svenska Studiecentralen.

Hjärtligt välkommen med!

GOD JUL

Personalen på FSS önskar alla medlemmar en fridfull jul och ett inspirerande nytt år 2013!

Kansliet håller stängt från och med 19.12.2012 klockan 12.00 till 2.1.2013 klockan 09.00.

Vi träffas igen på andra sidan nyår!

